

AGRÁRTÁMOGATÁSOK

- A 2014-2020-as európai költségvetési ciklusban a KAP az EU-28 teljes kötelezettségvállalási előirányzatának 38 százalékát teszi ki.
- A KAP összköltségvetésében és a tagállamok szintjén is a közvetlen támogatások rendelkeznek a legnagyobb kerettel.
- Hazánk az új közvetlen támogatási rendszer három kötelező elemén túl a kistermelők egyszerűsített támogatását is bevezette 2015-ben.
- A hazai rendelkezésre álló közvetlen támogatási típusok megoszlásának sárokszámjai:
 - 54% egyszerűsített területalapú támogatás (SAPS),
 - 30% zöldítés,
 - 15% termeléshez kötött támogatás,
 - 0,77% fiatal termelők támogatása,
 - 0,33% kistermelői rendszer.
- 2018. május 15. volt az egységes kérelmek beadásának határideje, és a közösségi jogszabályok szerint október 16. után kezdődhet az előlegek kifizetése.
- A támogatási előlegek közel egy harmadát kapták csak kézhez a gazdák az új feltételrendszerrel járó megnövekedett adminisztratív feladatok miatt.

A Kormány [T/4481](#) számon benyújtotta a mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény módosítására vonatkozó javaslatát. Mind ezt az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény életbe lépését követően felmerült sui generis eljárásrend indokolta.

A Közös Agrárpolitika végrehajtásáért felelős szereplők

Az EU Közös Agrárpolitikájának (KAP) köszönhetően a mezőgazdaság szereplői különböző jogcímenek támogatásokhoz juthatnak. A KAP létjogosultságával és hazai vonatkozásaival a [2017/44](#). Infojegyzet foglalkozott, a jelenlegi háttéranyag pedig a különböző agrár-és vidékfejlesztési támogatásokat mutatja be.

A [2007. évi XVII. törvény](#) és kapcsolódó rendeletei az Európai Mezőgazdasági és Garancia Alap (EMGA), Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA), Európai Halászati Alap (EHA), valamint a nemzeti forrásból folyósított támogatások végrehajtásában érintett szereplőket, az eljárás keretét és alapelveit szabályozza.

A 2014-2018-as kormányzati ciklusban az agrár- és vidékfejlesztés feladatak felelősségét megosztották a vidékfejlesztési miniszter és Miniszterelnökséget vezető miniszter között. Az utóbbihoz tartozó Agrár-vidékfejlesztésért Felelős Államtitkárság felelt a Vidékfejlesztési Programokért (VP), és [2015](#)-ben Kecskemétre került. A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló [94/2018. \(V. 22.\) Korm. rendelet](#) a KAP két pilléréből, valamint a kizárólag hazai forrásból nyújtott támogatásokkal kapcsolatos irányító, szakpolitikai, hatósági és egyéb feladatok ellátásának felelősségét az agrárminiszterre bízta. A Vidékfejlesztésért Felelős Államtitkárság visszakerült hozzá ([SZMSZ](#), EMVA Irányító Hatósági Osztálya), és az agrárminiszter által adott interjú szerint a szervezet Budapestre történő költözése el fog húzódni, de ez a feladatellátást nem hátráltathatja ([Köponcei, 2018](#)). A korábbi decentralizációról szóló döntését a kormány felülbírálta ([Budapestinfo, 2018.](#)).

2017. január 1-jétől a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) jogutódjaként a [MÁK](#) lett a KAP kifizető ügynöksége, területi államigazgatási szervei pedig a fővárosi és megyei kormányhivatalok. Az általa működtetett Egységes Mezőgazdasági Ügyfél-nyilvántartási Rendszer lehetővé teszi az ügyfél és a hatóság közötti eljárások végrehajtását a támogatási kérelmek befogadásától kezdve a kifizetésig. Évente egyszer, egységes kérelem formájában lehet forrást igényelni különböző támogatási jogcímenek a MÁK elektronikus [kérelem-beadási felületén](#). 2018-ban a Bizottsági [végrehajtási rendelet](#) alapján a hazai gazdálkodók 44 jogcíme [május 15-ig](#) adhatták be kérelmüket.

**AGRÁR-ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI
TÁMOGATÁSOK**

A KAP jelenlegi ciklusában az egyes évekre elkülönített források összege változik. A 2018-as évre szánt 791,1 milliárdból szeptember 30-ig **343,5 milliárd Ft** kifizetés valósult meg. Ez 79-21 százalékban uniós és nemzeti forrásokból származott. Az 1-2. ábra a **4 fő jogcímcsoport** összesített kifizetéseit ismerteti két év összehasonlításában. A 37 százalékos növekedés hátterében az előző évről áthúzódó kifizetések állnak.

Az első főcsoportról, a közvetlen támogatások új rendszeréről a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) [gazdálkodói kézikönyve](#) (2016) szakszerű tájékoztatást nyújt. Az I. pillérhez **három kötelező elem** tartozik: SAPS, zöldítés, és a fiatal mezőgazdasági termelők támogatása. Ezek egyrészt alapjövedelemként szolgálnak a gazdálkodók számára, másrészt az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatok kialakítását segítik elő. A támogatások igénybevételének szabályairól a [8/2015. \(III. 13.\) FM rendelet](#) szól.

Hazánk 2004 óta alkalmazza az alaptámogatásként is nevezett **SAPS** konstrukciót, amit 2021-ig fenn kíván tartani. Ismeretségén túl fontos előnye az is, hogy igénybevételénél nincs referenciaév, tehát az adott tárgyévben a termőföld tényleges használója kérelmezheti a területalapú támogatást. Változott a kifizetés minimum korlátja, 0,3 hektár helyett **2015-től** legalább **1 ha** nagyságú földterület jogszerű földhasználatával rendelkező aktív gazdálkodó veheti igénybe. Az előbbi alapfeltételnek a törvény kilenc féle esetét határozta meg, például a kérelmező a földhasználati nyilvántartásban földhasználóként legyen bejegyezve. Minden

egyéb közvetlen támogatás csak a SAPS jogosult területek után jár. A gazdálkodóknak be kell tartania bizonyos környezetvédelmi előírásokat, a kölcsönös megfeleltetés követelményét (Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot HMKÁ), vagy bizonyos minimumokat. Ebben a ciklusban lépett életbe a degresszió, vagyis a támogatás 176 000 eurót (~1230 ha) meghaladó részét teljesen elvonják.

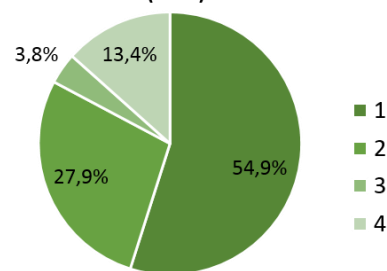
2018-ban több mint 170 ezer egységes kérelem érkezett be a MÁK-hoz, közel 5 millió hektár mezőgazdasági területre. A SAPS támogatási előleg alig több mint egyharmadát tudták kiutalni a gazdáknak, ami alacsonyabb volt a korábbi években megszokottnál ([Bihari, 2018](#)).

Zöldítés

A KAP reform egyik új eleme lényegében azt a célt szolgálja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők nagyobb mértékben járuljanak hozzá a mezőgazdaság alapját is képező **környezet és természeti erőforrások** megőrzéséhez. Az alaptámogatással szerves egységet képez, csak a SAPS-sal együtt igényelhető vissza nem térítendő támogatás, külön költségvetéssel és feltételrendszerrel rendelkezik. A tagállamoknak az éves közvetlen támogatási keretük **30 százalékát** kötelezően erre kell felhasználniuk. Mivel kötelező, ezért nem teljesítés vagy vétség esetén az elvesztésén túl szankció is életbe lép. Három különböző gyakorlat összességét jelenti:

- **Állandó gyepterületek** fenntartása: a mezőgazdasági üzem vetésforgójában öt vagy ötnél több évig nem szereplő gyepek megőrzése.

2. ábra: Agrártámogatások 4 fő típusának aránya (2018)

1. ábra: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások, 2017 és 2018 (millió Ft)			
Jogcím/ Idő (negyedévek)	2017. I-III.	2018. I-III.	változás
1. Közvetlen temelői támogatások	137 330	188 571	137%
2. Vidékfejlesztési és halászati programok	54 256	95 759	176%
3. Piaci és egyéb támogatások	12 631	13 173	104%
4. Nemzeti támogatások	46 009	46 007	100%
Agrártámogatások összesen	250 225	343 510	137%

Forrás: Infoszolg/AKI, Pénzügyi Hirlevél, 2018. 4.

- A növénytermesztés diverzifikálása: 10 hektár fölötti szántóterület esetén adott évben legalább két, 30 ha felett legalább három különböző növénykultúrát kell termesztetni. A legnagyobb területen termesztett növénykultúra a szántóterületnek legfeljebb 75%-át foglalhatja el. A tárgyév **május 1-jétől szeptember 30-ig terjedő időszakában** a leghosszabb ideig parcellán lévő kultúrákat kell figyelembe venni.
- **Ökológiai jelentőségű területek (EFA):** A zöldítés legösszetettebb eleme, a 15 hektár fölötti szántóterület esetén az összterület legalább 5 százalékát ökológiai jelentőségű területnek kell kijelölni; a parlagon hagyott területek, az ökológiai jelentőségű másodvetés, a faszor, tájelemek, nitrogénmegkötő növényekkel bevetett területek stb. A 18 féle EFA típusa közül lehet szabadon válogatni, hogy az összes gazdaság szintjén mivel rendelkezik.

A zöldítési előírások és a zöldítési kifizetés szempontjából alapul szolgáló területek nagysága gyakran eltér egymástól. A zöldítés gyakorlatainak végrehajtása alól mentességet élveznek például az ökológiai gazdálkodást folytatók. A támogatás összege **81 euró/ha** (25 000 Ft/év), és nincs degresszió. Összességében ez a támogatás kétség kívül kihívás elé állította a gazdálkodókat, hiszen jelentős többletadminisztrációval járt és a hatása nem mérhető közvetetten ([EC, 2017](#)).

A **hazai gazdálkodóknak** az első évben számos negatív **tapasztalata** volt. A később megjelenő bizottsági útmutatások és a hazai részletek jelentős bizonytalanságot okoztak, hiszen a papírmunkával ellentétben a vetésszerkezet végrehajtását nem lehet halogatni. A 2015-ös kérelmezési évben tett EFA bejelentések alapján megállapítható, hogy a gazdák teljesítették a kötelezettségüket, legnépszerűbb EFA elem a parlag és a nitrogénmegkötő növényekkel beültetett terület volt. Nehézséget okozott a tájelemek beazonosítása és kategorizálása, az ellenőrzött esetek negyedénél hibát tapasztaltak. Ugyanakkor hazánk azon kevés országok közé tartozott, ahol a lehető legtöbb EFA elemet vezették be ([Palakovics, 2016](#)).

A [2017/2393 EU rendelet](#) 2018. január 1-jei hatálybalépését követően módosult a hazai [10/2015 \(III.13\) FM rendelet](#) (zöldítési rendelet), például:

- 2018-tól az állandó kultúrából kikerültek a kecskerutafajok,
- a Bizottság állásfoglalása alapján a 0,25 hektárnál kisebb területek is lehetnek EFA-területek,
- módosultak az EFA kategóriák,
- kedvezően változnak a diverzifikáció alóli mentességi feltételek (NAK [Zöldítés kézikönyve](#), 2018)

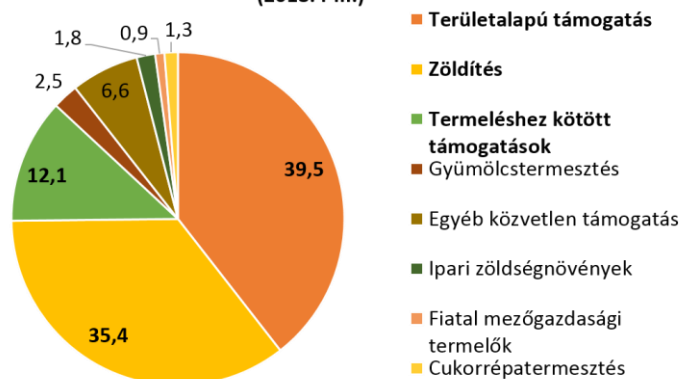
2018 nyarán több EU tagországban rendkívüli aszály helyzet állt elő, ezért a Bizottság lazított a zöldítési követelményeken, ami a hazai gazdákat nem érintette ([Agrárszektor, 2018](#)).

Fiatal mezőgazdasági termelők támogatása

Európa szerte súlyos probléma a gazdatársadalom elöregedése, ezért a termelők generációváltását elősegítő intézkedés stratégiai jelentőséggel bír. Az új támogatási rendszer kötelező elemére a tagállamok éves pénzügyi keretük **maximum 2 százalékát** fordíthatják. Hazánkban a közvetlen támogatási borítékban ez 0,77%.

Célcsoportját azon 40 évnél nem idősebb termelők jelentik, akik gazdaságukat az első SAPS kérelem benyújtását megelőző 5 éven belül hozták létre. Az [egységes kérelem](#) keretében kell igényelni és évente legfeljebb **90 hektár** után számolható. Összege 67,9 euró/ha, körülbelül 20500 Ft. Részletes szabályairól a [11/2015. \(III. 13.\) FM rendelet](#) szól.

Közvetlen termelői támogatások főbb jogcímei és megoszlása (2018. I-III.)

Termeléshez kötött támogatások

Mivel a Kormány agrárpolitikai célkitűzése a munkaintenzív ágazatok támogatása ezért az állattenyésztés és a kertészeti kiemelt helyzetbe került mind az EU-s és nemzeti források felhasználásánál. A KAP I. pillérének önkéntes elemeit jelentő intézkedésekre a korábbi hazai 3,5 százalékos közvetlen támogatási keret helyett **13%** áll rendelkezésre. A gazdálkodók a termelés mértékétől függően juh, tejhasznú szarvasmarha, anya tehén, hízottbika tartása, vagy rizs, cukorrépa, zöldség és gyümölcs termesztése után igényelhetik ([9/2015. \(III. 13.\) FM rendelet](#)). Ezen felül további 2% fordítható a fehérjenövények termeléséhez kapcsolt támogatásokra.

A **vidékfejlesztési és halászati programokhoz** soroljuk a [2017/44](#) Infojegyzetben ismertett **VP**-ket. A tárgyévben elkülönített 255,4 mrd forintból már 95,8 mrd-ot folyósítottak például tárgyi eszközökbe történő beruházásokra, agrár-környezetvédelmi intézkedésekre.

A 3. csoportba tartozó **agrárpiaci támogatások** közé a borászati ágazat közel 2 mrd Ft-os támogatását, vagy a kiegészítő nemzeti támogatással működő programokat ([Magyar Méhészeti Nemzeti Program](#), Iskolatej/Iskolagyümölcs programok stb.) soroljuk ide.

Nemzeti támogatások

Ennek jogcímeire **46 mrd Ft** kifizetése valósult meg 2018 I-III. negyedévben. Gyakorlatilag a Nemzeti agrártámogatások **előirányzatait** foglalja magában, mint például baromfi/sertés/ állattjóléti támogatás (21%), átmeneti nemzeti támogatások (13,1%), dohány csekély összegű támogatása. Ezen kívüli további jogcímekeket jelent a Nemzeti agrárkár-enyhítés (15,6%), az Állattenyésztési feladatok, és a Tanyafejlesztés támogatása is ([AKI, Pénzügyi Hírlevél, 2018. 4.](#)).

Források:

- [31/2018. \(X. 15.\) AM rendelet](#) az agrártámogatások 2018. évi mértékének megállapításáról
- [2016. CL. törvény](#) az általános közigazgatási rendtartásról
- Agrárminisztérium, Vidékfejlesztésért felelős Államtitkárság [honlap](#)
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara: [Zöldítés](#) gazdálkodói kézikönyv (2018). 72.p.
- Alliance Environnement (2017): Evaluation study of the payment for agricultural practices beneficial for the climate and the environment, Final Report, EC
- Köpöncei Csilla: Szövetségbe hívja az új miniszter az ország gazdáit, [Magyar Idők](#), 2018. május 18.
- Bihari Tamás: Csak csurran-cseppen az agrártámogatás, [Népszava](#), 2018. november 19.
- Több feladathoz több pénz kell, [agrarkozosseg.hu](#), 2018. december 28.
- Pénzügyi Hírlevél: Agrárgazdasági Kutató Intézet, XI. évf. 2018. [4. szám](#)